

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра історії, теорії мистецтв та виконавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,

проф. Гаврилюк С. В. _____
_____ 2017 р.

ХОРОЗНАВСТВО ТА АРАНЖУВАННЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

напрямку: 6.020204 “Музичне мистецтво”

(на базі освітнього ступеня «Молодший спеціаліст»)

Робоча програма навчальної дисципліни “Хорознавство та аранжування”
для студентів за напрямом підготовки 6.020204 “Музичне мистецтво”.

_____ 2017 року. – ____с.

Розробник:

Корольчук О.Л., ст. викладач кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства

Рецензент: Драганчук В. М. кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри

історії, теорії мистецтв та виконавства
протокол № ____ від _____ 2017 р.

Завідувач кафедри: _____ Чепелюк В. А.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інститут мистецтв

протокол № ____ від _____ 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____

Шиманський П.Й.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від _____ 2017р.

Вивчення курсу “Хорознавство та аранжування” спирається на знання й уміння, набуті студентами при вивченні музикознавчих і виконавських дисциплін, спрямованих на підготовку та вдосконалення професійних можливостей майбутніх фахівців.

Робоча програма навчальної дисципліни “Хорознавство та аранжування” складена відповідно до освітнього ступеня бакалавра напряму підготовки 6.020204 ”Музичне мистецтво”.

1. Опис навчальної дисципліни

на базі освітнього ступеня «Молодший спеціаліст»

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 2	0202 Мистецтво	Вибіркова
	6.020204 Музичне мистецтво	
Модулів 2	бакалавр	Рік підготовки: 1
Змістових модулів 2		Семестр: 2
ІНДЗ: немає		Лекції – 10
Загальна кількість годин- 60		Практичні заняття 20
Тижневих годин		Самостійна робота 26
Аудиторних: 2 самостійної роботи: 1,8 консультації: 0,2		консультації 4
	Форма контролю: екзамен – 2 семестр	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни “Хорознавство та аранжування” є формування у майбутніх фахівців системи композиційних знань, методів і прийомів у зміні хорової фактури; ознайомлення з теоретичними основами перекладень хорових творів та з кращими зразками обробок світової та вітчизняної хорової культури, опанування змісту, стилю та форми пісенно-хорового репертуару; оволодіння професійними навичками.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Хорознавство та

аранжування” є:

- формування навичок, методів і прийомів аранжування;
- пошук власного індивідуального стилю в аранжуванні творів для різного складу хорів;
- знайомство з аранжировками і обробками, виконаними видатними майстрами хорового мистецтва;
- залучення студентів до творчого процесу перекладень та обробок творів пісенної народної творчості.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- теоретичний зміст основних понять та категорій курсу “Хорознавство та аранжування”;
- загальні принципи аранжування;
- види та прийоми перекладень для різних типів хорів з метою застосування їх в практичній діяльності;
- основні теоретичні концепції аранжування відповідно до особливостей виконавської, педагогічної, композиторської та інтерпретаційної музичної діяльності;
- методи аналізу партитури оригіналу;
- типи і види хорів; звуковий обсяг хорових колективів;
- різновиди хорового ансамблю, вокальні навички;
- розспівування хору, прийоми задавання тону;
- музично-теоретичний і вокально-хоровий аналіз творів;
- особливості роботи диригента над хоровим твором.

вміти:

- вирішувати педагогічні, навчально-виховні, художньо-творчі завдання згідно вимог курсу;
- володіти основними прийомами аранжування хорових партитур різних типів та видів;
- знаходити оптимальні варіанти аранжування та композиції відповідно художньо-образного завдання;
- аналізувати кращі зразки вітчизняної та зарубіжної хорової літератури у музично-теоретичному, вокально-інтонаційному та художньо-виконавському контексті;
- визначати жанрово-стильову приналежність запропонованих музичних зразків;
- володіти методикою аналізу для ретельного вивчення партитури та подальшої роботи над нею.

- володіти комплексними знаннями з основ хороведення, теорії музики, гармонії, аналізу творів, практикуму роботи з хором, композиції, без яких неможливе практичне застосування прийомів аранжування.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 години / 2 кредити ECTS.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Хорознавство як предмет. Хоровий колектив. Основні принципи і методи хорового аранжування.

Тема 1. Зміст та завдання курсу хорознавства та аранжування. Взаємозв'язок музично-хорових дисциплін. Основні завдання аранжувальника. Типи і види хорів. Хорові партії та їх діапазони. Склад хору, комплексація хорових партій.

Тема 2. Основні принципи та методи аранжування. Основні закономірності при будь-якому перекладі. Діапазони регістрово-тембрової системи. Позиції, що допускають втручання автора перекладу в композиторський текст.

Тема 3. Правила перекладу 2-, 3-голосного однорідного твору а *capella* для мішаного хору. Робочий діапазон хорових голосів. Два способи перекладу триголосного однорідного хору для мішаного. Аналіз оригіналу музичних творів та прикладів їх аранжування. Переклад 2, 3-голосного мішаного твору а *capella* для однорідного хору.

Тема 4. Три способи перекладу 4-голосних однорідних творів а *capella* для мішаного хору: для 4-голосних однорідних творів а *capella* з широким розташуванням голосів; для великого мішаного хору а *capella* з подвоєннями; для 4-голосних однорідних творів а *capella* зі збереженням розташування акордів. Аналіз оригіналу музичних творів та прикладів їх аранжування.

Змістовий модуль II. Основні прийоми композиційного перевтілення хорової партитури. Камертон. Його використання в роботі з хором.

Тема 5. Основні принципи спрощення та ускладнення фактури музичних творів. Аналіз оригіналів музичних творів та їх інтерпретації. Аналіз обробок укр. нар. пісень М.Д. Леонтовича.

Тема 6. Основи перекладу інструментальних творів для хору. Переклад

інструментальних творів для хору а capella без слів. Переклад інструментальних творів для хору з наявністю поетичного тексту.

Тема 7. Правила перекладу сольних творів з супроводом для хорових партитур. Переклади з прямим перенесенням голосів супроводу у хорову партитуру. Переклади контрастно-поліфонічних та імітаційно-поліфонічних творів. Переклади творів з супроводом акордового складу. Основні форми акомпонементної фігурації: ритмічної, мелодичної, гармонічної та змішаної.

Тема 8. Вільні обробки сольних мелодій. Поняття “гармонізація” та “обробка”. Гармонічні та поліфонічні прийоми розвитку теми. Принцип вибору тональності. Основні методи перетворення одноголосної мелодії у розгорнуту форму ладово-гармонічної музичної побудови. Жанрові, стилістичні, формоутворюючі, музично-технологічні завдання при написанні хорової обробки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекц.	Практ.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1.					
Хорознавство як предмет. Хоровий колектив. Основні принципи і методи хорового аранжування.					
Тема 1. Зміст та завдання курсу хорознавства та аранжування. Взаємозв'язок музично-хорових дисциплін. Основні завдання аранжувальника.	7	2	2	-	3
Тема 2. Основні принципи та методи аранжування. Основні закономірності при будь-якому перекладі. Діапазони регістрово-тембрової системи. Позиції, що допускають втручання автора перекладу в композиторський текст.	5	-	2	-	3

Тема 3. Правила перекладу 2-, 3-голосного однорідного твору а cappella для мішаного хору. Робочий діапазон хорових голосів. Два способи перекладу триголосного однорідного хору для мішаного. Аналіз оригіналу музичних творів та прикладів їх аранжування. Переклад 2, 3-голосного мішаного твору а cappella для однорідного хору.	8	2	2	1	3
Тема 4. Три способи перекладу 4-голосних однорідних творів а cappella для мішаного хору: для 4-голосних однорідних творів а cappella з широким розташуванням голосів; для великого мішаного хору а cappella з подвоєннями; для 4-голосних однорідних творів а cappella зі збереженням розташування акордів. Аналіз оригіналу музичних творів та прикладів їх аранжування.	6	-	2	1	3
Разом за змістовим модулем 1	26	4	8	2	12
<p>Змістовий модуль 2.</p> <p>Основні прийоми композиційного перевтілення хорової партитури. Камертон. Його використання в роботі з хором.</p>					
Тема 5. Основні принципи спрощення та ускладнення фактури музичних творів. Аналіз оригіналів музичних творів та їх інтерпретації. Аналіз обробок укр. нар. пісень М.Д. Леонтовича.	8	2	2	-	4
Тема 6. Основи перекладу інструментальних творів для хору. Переклад інструментальних творів для хору а cappella без слів. Переклад інструментальних творів для хору з наявністю поетичного тексту.	7	2	2	-	3
Тема 7. Правила перекладу сольних творів з супроводом для хорових партитур. Переклади з прямим перенесенням голосів супроводу у хорову партитуру. Переклади контрастно-поліфонічних та імітаційно-поліфонічних творів. Переклади творів з супроводом акордового складу. Основні форми акомпонементної фігурації: ритмічної, мелодичної, гармонічної та змішаної.	8	-	4	1	3

Критерії оцінювання тем змістового модуля

4-5 балів – Високий рівень теоретичних знань, розуміння художніх та стильових особливостей твору. Вільне володіння прийомами аранжування, що вивчаються протягом семестру. Безпомилкове визначення способів перекладення запропонованих хорових творів. Високий рівень знань з основ хорового мистецтва.

2-3 бали – Студент засвоїв навчальний матеріал згідно навчальної програми, володіє теоретичними знаннями та передбаченими практичними навичками. Неповна відповідь при аналізі перекладень для хору відомих майстрів хорового письма. Теоретичні знання в галузі хорового мистецтва не носять системного характеру. Творчий підхід до розв'язання завдань реалізується недостатньо.

1 бал – Поверхневі знання з основ хорового мистецтва: хорознавства, гармонії, теорії музики, художніх та стильових особливостей твору. Значні помилки при застосуванні теоретичних знань у практичній роботі при перекладенні хорових партитур. Невміння аналізувати та порівнювати способи аранжування хорових партитур.

0 балів – відповідь відсутня.

Критерії оцінювання МКР

54 - 60 балів - Розуміння художніх та стильових особливостей твору. Високий рівень знань з основ хорового мистецтва. Власний творчий підхід, професійна майстерність при обробці для хору народної пісні.

45 - 53 бали - Теоретичні знання в галузі хорового мистецтва не відбивають системного характеру. Достатнє вміння застосувати знання у практичній роботі. Виявлення творчої ініціативи при обробці для хору народної пісні. Деякі зауваження щодо гармонізації мелодії.

36 - 44 бали - Поверхневі знання з основ хорового мистецтва. Гармонізація народної мелодії для хору без виявлення власної творчої ініціативи. Значні зауваження щодо гармонізації мелодії.

1 - 35 балів – відсутні навички аналізувати і узагальнювати події і явища, пов'язані з хоровим мистецтвом. погане вміння застосувати знання у практичній роботі. Значні зауваження щодо гармонізації мелодії. Виявлення індиферентності та пасивності при роботі над творчим завданням.

0 балів завдання не виконувалось.

Максимальна оцінка МКР – 60 балів.

В результаті сумування балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролю, студент отримує оцінку

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Таблиця 5

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

9. Список джерел

- 1.Самарин В.А. Хороведение и хоровая аранжировка: учеб. / Пособие для студентов вузов - М.:Академия, 2002.-353с.
- 2.Горохов П., Загрецький Д. Хорове аранжування. – К: Музична Україна, 1982.
- 3.Дмитревський М. Хорознавство і керування хором. – К.: Держ. видав., 1961.
- 4.Лицвенко И. Г. Практическое руководство по хоровой аранжировке. – М.: Музыка, 1965.
- 5.Ивакин М. Хоровая аранжировка. – М: Редакционно-издательская группа при Государственном музыкальном училище им. Гнесиных, 1967.
- 6.Остроменський В. Художньо-педагогічний аналіз музичних творів.- „Музична Україна”, Київ, 1969.
- 7.Методика аналізу хорових творів. Прикарпатський університет. Івано-

франківськ, 1992.

8. Шацилло А. Некоторые вопросы методики обучения гармонизации мелодии. Издательство «Музыка», Москва, 1982.

9. Техника переложения вокальных произведений для хора. Методические указания к изучению курса «Хоровая аранжировка», Харьков, 1977.

10. Коломоець О. М. Хорознавство / навч. Посібник для студ. Внз., М-во освіти і науки України.- К., Либідь, 2001.- 166с.

11. Щербіна І.В. Специфіка аранжування українського пісенного фольклору для різних видів колективного співу / І.В. Щербіна. // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті / Під загальною редакцією Н.Є.Т-Х.: ХДАДМ, №1,2,3/2007.- с.114-118.

12. Теория современной композиции. Учеб. пособие / Отв.ред. В.С. Ценова - М.: Музыка, 2005.- 624 Денисов Э.В. Современная музыка и проблемы эволюции композиторской техники. Учеб. Пособие / Э.В. Денисов - М.: Советский композитор, 1986. – 208 с.

13. Хрестоматія по чтению хоровых партитур. Вып.3 - Ч. 1 Для хора без сопровождения и в сопровождении ф-но / Сост. Л. Андреева, В. Попов – М.: Музыка, 1977 – 126 с.

14. Хрестоматія по чтению хоровых партитур с сопровождением. Вып.2 Для хора сопровождении ф-но / Сост. Л. Андреева, В. Попов – М.: Музыка, 1972 – 394 с.

15. Очеретовская Н.Л. Содержание и форма в музыке. Учеб. пособие / Н.Л. Очеретовская – К.: Музична Україна, 1984 – 152с.

16. Муха А.И. Процесс композиторського творчества. Учеб. пособие / А.И. Муха – К.: Музична Україна, 1984 – 272с.

17. Денисов Э.В. Современная музыка и проблемы эволюции композиторской техники. Учеб. Пособие / Э.В. Денисов - М.: Советский композитор, 1986. – 208с.